

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 4

urn:nbn:de:bsz:31-103771

de bel. Ciu. 1. 21. *Et nihil tam leue est, quod non magne interdum rei momentum faciat.*
 Liu. 25, 18, 3. *Quo magis præceptum illud in omnium animis esse debet. Nihil in bello oportere contemni, nec sine causa dici, matrem timidi flere non solere.* Probus in Thrasib. Incredibile est, *Nimia fiducia quæntæ calamitati soleat esse.* Hæc ex polit. Lipsii 5, 16. Sic apud Tacit. 2, 40, 2. *cautissimus imperator in motu ferui, nihil spernendum reputabat.*

6, 3, 12. *SEDEM CYRI*) Quod Plutarchus lib. 2. de fort. Alex. in Darii precatione Cyri thronum dixit, Horat. Od. 2, 2, 5. *Cyri solium, Curtius Cyri sedem vocat.* Briffon. lib. 1. p. 51.

BAGOE) De quo narrabimus in supplemento.

6, 3, 17. *PRIMA*) Alii; *præmia.* non istud quidem male, sed tamen illi non prætulim.

DARI) Multi & meliores libri: *Darium quoque hostem:* & sane oritur dubitatio sic fuisse, omissa voce *parricidas,* quæ mox sequitur.

6, 4, 1. *ALACRITATE*) Sequuto effectu, quem supra 6, 2, 20. ei promiserant duces. Ea re nihil non effici posse imperatoribus, ex Grutero, quem & supra laudauimus, cognoscet.

6, 4, 2. *EA MANU*) Non dubito sic scribendum supra 5, 4, 14. *Cratæ relicto cum pedibus quis adiuuerat, & eis copiis quas Melexger ducebat.* Et de hac ipsa re Arrian. 3, 5, 2. *Κεράρειος ἢ τὸν τὴν αὐτῶν τῶν ἰσχυρῶν, ἤτοι τὸν Ἀμύντην &c.* Craterem cum suo & Amyntæ agmine, cumque equitibus &c. & vero absurdus vulgatorum sensus ex manu, qui vellet sexcentos, seu vt alii codd. habent, sex ista millia equitum &c. fuisse ex manu quam Amyntas ducebat, quod ita non fuisse constat.

SEXCENTIS) Ita melius, quam aliorum sex millibus. Arrianum dicto loco vide.

6, 4, 3. *ERIGYVM*) Hic à Sabellico Ennead. 4, 5. vitiatos codices sequuto, perperam appellatur *Phrygius.* De aliis Edd. vide in variis. Sed & Indicem consule.

EMINENTIBVS) Melius imminētibus. ita supra 3, 4, 12. *Dorsum montis imminēbat via, crebris obruantibus rivis, qui ex radicibus montium manant.* Sane Gebhardus in Crepund. 3, 23. citans hunc locum ait: *Sic eleganter Curtius imminētes petras dixit.*

6, 4, 4. *ZIOBERIS*) Diodoro 17, 75. est *Siberis Ζηβήρης.* Cuius quidem vocis ductus etiam in Curtiano nomine apparent, quod facilius corrumpi potuit, quam illud Græcum. Certe non longe abluat *Zibetes,* quomodo Boccacium legisse pro *Zioberi Raderus* ait. Item *Zioberis & Oberis* Manuscriptorum. Ceterum multorum fluminum par natura proditur, qui se cuniculis condunt vel in pariem, vel in rotum. pars Rheni subit vada circiter 4000. pass. ab arce Cauba, & rursus emergit antequam deueniat Bonnam: item pars Danubij absorbetur apud Greinam oppidum Pannonia superioris quæ in loco maximum à naufragio periculum est. vni autem fluij in profundum terre aguntur multis in regionibus: in Hispania Ana: in Narbonensi prouincia Garda: in Alpiibus Padus, qui, vt Plinius 3, 16, 1. scribit, in Forouibensium agro iterum exoritur: Martia aqua postquam transit Fucinum lacum, quæ, vt idem 31, 3. auctor est, in Tiburtina se rursus aperit: Timæus in campo Aquileiensi: Erastus in Argolica: Eurotas & Alpheus in Arcadia: quorum aquæ commiscetur, & ad viginti stadia commune habent flumen, deinde condunt se in voraginem, atque Eurotas rursus emergit in Lacedæmoniorum agro, Alpheus in fontibus [leg. sinibus] Megalopoliūdis: quod in Arcadicis Pausanias memoria mandauit. In Asia vero Cadmus specu mergitur, non longe à Laodicæ: Pyramus in Ca-

taonia:

taonia : Lycus in ora subiecta Libano : Orontes in Syria : in Medis Euleus mox ab ortu atque etiam in Arabia fluij conduntur, vt Strabo lib. 16. scribit : Polyimetus in Sogdiana, vt Arrianus 4, 1, 33. Ziobris in Hircania, vt Q. Curtius. alij subeunt arenas : vt Aristobulus in Sogdiana : Arius in Aria : Epardus, qui per Mardorum regionem fluit ; Etymandrus, qui per Euergetarum : Nilus in Ethiopia. aliqui subeunt paludes, veluti Bimma circiter lapidem tertium ab ortu : oritur vero ad Rauam pagum in Lunenburgensi ericeto. Sed is post X. millia pass. rursus emergens propter Roienburgam arcem diuisionis Bremensis fluit. quidam subeunt vada maris : sicut Alpheus, de quo iam dixi, in mariuma Elidis ripa. etenim in eum iacta in Arethusa fonte Syracusano redduntur ex scriptorum, non poetarum tantum sententia : tamen Strabo lib. 6. cum in mare influere asserat. similiter ac Alpheus maris vada subit fluius in Ionia, cuius fons est in Mycale monte : subter medium enim mare caeco aluo penetrans exit rursus iuxta Branchidas ad portum Panormium, vt in Eliadis prior. Pausanias tradit : alij occurrentem montem subeunt, subterque lapsi à latere eius altero erumpunt : quomodo Tigris per Taurum permeat & transit. aliqui à summa ad imum perfundunt altissimos montes : vt Pyramus eundem Taurum. Georg. Agricola lib. 3. de natura eorum quæ effluunt ex terra. Eiusmodi fluiorum catalogum, cum auctorum nominibus, ordinem literarum sequuti subiciemus. Sunt autem hac natura *ABLAS* aut *ANLAS*, nam diuerse scribitur, apud Strabon. lib. 8. f. *ADRIATICVM* & *F. GÆM* maria, ex mente Theopompi, quem tamen redarguit Strabo lib. 7. *ÆSCVLA-PHII* fons Athenis. quo iniecta in Falericum redduntur. Plin. 2, 103. *ALPHEVS* in Arcadia, qui iuxta Eurotæ fontes ortus, cum eius flumine commiscetur, & postquam simul terram subierunt, Eurotas rursus emergit in Lacedæmon. agro, Alpheus in finibus Megalopolitidis. Pausan. lib. VIII. itemque lib. XVI. in Excerpt. Valer. & Strabo lib. 6. & 8. idem Alpheus subter mare lapsus creditur Syracusis extrudere fontem Arethusam. Plin. 2, 103. & 31, 5. Lucilius & Virgil. Eclog. 10, 4. apud Senec. Nat. quæst. 3, 26, 9. & 6, 8, 3. etiam oraculum apud Pausaniam lib. 5. Pindarus, & Timæus apud Strab. lib. 6. & Antigonum mir. narrat. 155. Himerius in propemptica oratione apud Photium Cod. CCXLIII. tamen Strabo lib. 6. nihil motus aliorum opinione, fabulam eam mendacii coarguit solidis rationibus. ibidemque aliam Homeromastygis Zoi-li, qui scribit Alpheum à Tenedo fluere. *ANAS*. Hispaniæ fluius, corrupte hodie *Gua-diana* dictus. qui, vt Lud. Nonius in flum. Hispan. scribit, quum procul ab ortu suo ex hominum conspectu se eripiat, per cecos & subterraneos meatus, ad septem milliaria lucifigus fluit ; donec prope *Villaharta* (loci id nomen est) iterum in lucem erumpat : & mox : amnis huius latebra incolis iocandi materiam prabuere, dum patrio sermone ferunt, pontem esse in Hispania, ubi perpetuo plurima armentorum millia pascuntur. *ARABICÆ* paludes Eratosthenes reprehensus à Strabone lib. 16. De *ARETHVSA* modo dictum in *Alphæo*. *AREVS*. vnde Arianae regioni nomen. Arrian. 4, 1, 33. *ARISTOBVLVS* ab Agricola nominatus est, decepto per vitiatam Strabonis scripturam : nam Polyimetus nomen est fluius, Aristobulus auctori, qui de eo tradit : vt & Casaubon. aduertit. *ASOPVS* in Peloponneso. Hunc Mæandrum Phrygium esse traditur à Phliasius & Sicyoniis apud Pausan. lib. 2. & Ibyco, quem refutat Strabo lib. 6. Ex illa fabula nata est alia de Marfia fistulis in agro Sicyoniæ repertis, apud Pausan. lib. 2. *ATINVS* quidam innominatus fluius apud Plin. 2, 103. *BIMMA*. apud Agricolam in relatis supra verbis. *CADMVS* in Phrygia. Strabo sub fin. lib. 12. *CORYCIO* in specu fluius anonymus. Mela 1, 13. *DANVBIVS*. Agricola. *EPARDVS* (nisi rectius *Amardum* voces) in Mardis. Arrian. 4, 1, 33. *ERASINVS* in Argolica. Plin. 2, 103. Strabo lib. 6. & 8. in fine. Seneca natur. quæstion. 3, 26, 6. *ETVMANDRVS* in Euergetis. Arrian. 4, 1, 33. *EVLÆVS* in Susiana. Plin. 6, 27, 16. *EPHRAATES* Arrian. 5, 1, 23. Strabo lib. 16. Chronol.

nol. Altissiod. in pr. vbi hunc & ceteros Paradisi fluuios, subterraneos per meatus emergere, vt alibi nasci videantur, haud præter rationem proditur. Atque eodem Fulcherii Carnotensis inclinatur opinio, in gestis peregr. Franc. cap. 43. *Quin & ipsam Nilum fama est Euphratem esse, qui vbi paludis immergitur, supra Aethiops Nilus euadat.* Pausan. lib. 2. *EVROTAS* in Laconia. Vide supra in *Alphæo*. *GANGES*. Altissiod. Chron. in pr. *GARDO*. Agricola. *ILLA* haud procul à pago Herckheim circa vltius terræ hiatus vestigium (mirabile dictu) absorptus, aluen omni exicatio subterraneis quibusdam meatibus ad certam distantiam prolapsus denuo ebullit, pristinae ripæ restitutus. Gebviler in panegyri Carolina. *INABHVS* in Argiuorum terra. Sophocles reprehensus à Strab. lib. 6. *INOPVS* apud Delios, qui cum è Nilo ad se peruenire credebant tempore Pausanias, vide ipsum lib. 2. & Strab. lib. 6. qui fabulam respuit. *IONICVS* quidam amnis in Branchidis. Pausan. lib. 5. *IORDANES*. Ibid. & imprimis Ioseph. de bel. Iud. 3. 18. *LADON* in Arcadia apud Phencum. Strabo extremo lib. 8. iuncto Plin. 31. 5. *LYCVS* in Asia. Plin. 2. 103. Seneca nat. quæst. 3. 26. 6. *Apud Colossas Phrygia oppidum.* Herod. 3. 30. *MÆANDER*, vide in *Asopo*. *MARCIA AQUA* in Tiburtino agro. Plin. 31. 3. vbi tamen de specu manu facto loqui videtur. Adde Frontin. de aquæduct. *MARLAS* apud Celænas Phrygiae. Plin. 5. 29. ad *METAVRVM* quoque in Sicilia tale flumen describit Strabo lib. 6. *NILVS* in Africa, non procul à fontibus. Ibid. & Plin. 5. 9. 10. Pausan. lib. 5. Altissiod. Chronol. in pr. Fulcher. Carnot. de gestis peregr. Franc. cap. 43. Habes de eodem & supra in *Euphrate* & *Inopo*. Illas Nili latebras inter altitudo eius inundationis causas reddi, Seneca nat. quæst. 6. 8. 3. prodidit. *ORONTES* apud Antiochiam. Strabo lib. 6. & 16. *PADVS* in Liguribus. Plin. 3. 16. *POLYTIMETVS* in Sogdiana regione. Arrian. 4. 1. 33. Strabo lib. 11. *PTIKAMVS* in Cataonia. Strabo lib. 12. *RHENVS*. Agricola supra. *STIBOETES*, quem diximus esse Curtii Zioberim. Diodor. 17. 75. *TIGRIS* in Mesopotamia. Plin. 2. 103. & 6. 27. 3. Strabo lib. 6. Iustin. 42. 3. 9. Seneca epist. 104. 22. & nat. quæst. 3. 26. 7. & 6. 8. 2. Altissiod. pr. Chronol. Marcellin. 23. 19. *TIMAVVS* in sinu Adriatico. Posidonius apud Strab. lib. 5. *VADIMONIS* lacus in flumen egerit, quod vbi se paulisper oculis deest, specus mergitur, atque conditum meat: ac si quid antequam subduceretur, accepit, seruat & profert. Plin. epist. 8. 20. *Causa*, inquit Seneca natur. quæstion. 3. 26. 5. *manifesta est, sub terra vacat locus. Omnis autem humor natura ad inferius, & ad inane deferitur. Illo itaque recepta flumina cursus egere secreto: sed cum primum aliquid solidi, quod obstat, occurrit, prærupta parte, qua minus ad exitum repugnabat, repetere cursum suum. Vt venia sit longiori adnotationi, claudam eam verbis, quibus epist. 20. lib. 8. Plinius; me nihil eque ac natura opera delectant.*

INTERPELLAT) Constantiensis manu exaratus exerte habet *interpellat*, quomodo etiam Acidalius legendum putat. Raderus. Sic & in Var. nostris legebatur: itaque maluimus præ illo *interpolat*.

RHIDAGO) Nec hoc nomen apud alios memini legere. Nam quod nonnulli Rhindacum ex Rhidagone [videtur igitur illud *Rhidago* pro primo casu accipere, quod ego cum Sabellico Enn. 4. 5. pro tertio habebam] faciunt, procul à vero abeunt. Rhindacus enim Stephano est ciuitas inter Hellepontum & Phrygiam, vnde Rhindaceni populi seu ciues. Plinio idem nomen est fluuius inter eundem Hellepontum & Phrygiam, (sed hic noster) mille prope parasangis abest ab Helleponto & Phrygia. Glarcanus Syderin à Plinio dictum putat, coniectura dubia & incerta. Raderus.

6. 4. 7. QUÆCVNQVE DIMISSA) Sic malui sensu, & nonnullis editt. volentibus, longo melius, quam vt habebant alii: *quicunque dimissi*. Id au-

tem de plerisque eorum fluuiorum, quos sub terra condi modo diximus, affluerari; facile reperiet, qui citatos ibi scriptores volet euoluere.

6, 4, 9. *DVCENTOS ET TRIG.*) Hoc Q. Curtius iustissimo & ne minimum quidem fallente calculo tradidit: cui etiam admittitur B. Hieron. ad IX. cap. Danielis. Atlas Maior Mercatoris, in regno Persico. Vide supra ad 4, 14, 20.

6, 4, 10. *REPETISSE*) Profus (cum Modio) & ipse malo repetisse, prae vulgatorum reperisse? quod tamen neque ipsum inelegans prae-positione mutata: consilium è praesenti necessitate reperisse. id est, quaesisse & inuenisse consilium è renata, atque ut praesens necessitas subjiciebat. Acidalius. Excusat autem se à necessitate quae summum quibusvis factis praestare creditur patrocinium. Sic apud Thucyd. 1, 12, 18. Athenienses: *Nec inuidiosum est, aliquem qui in summum periculum deducatur, consulere utilitatibus suis.* Poplicola apud Dionys. 5, 64. f. *Necessitati impares sunt humani ingenij vires: omnesque tum demum de decore despicunt, cum iam versantur in tuto.*

INSIDIANTEM) Sic etiam facinus suum excusauit Tissaphernes, ducibus Graecorum caelis. Xenophon *ἀναβάσ.* lib. 2. Ratio autem, cur Darius occiso Bagoas satisfaciendum popularibus putauerit, est; quod Bagoas potentia & gratia ad populum plurimum pollebat, tum etiam ipsi illi Dario imperium dederat: purgandus igitur erat, ne pro summo beneficio, necem reddidisse videretur. atque ex eo factio odium gentis incurreret, animum regis subdolum & crudelem odii, & fortasse seditionibus agituræ.

6, 4, 11. *AMORE EIPS*) Nimirum spiritus atque vitæ suæ, non facie Darii, quod persuadere nobis vult Raderus.

6, 4, 13. *PATRIAM*) Ouid. Fast. 1, 493.

Omne solum forti patria est, ut piscibus aquor.

Πατρίς γὰρ ἐν πῦσιν ἵσ' ἄν' ἀστῆν πῖσιν.

Iterum gnomo communis, de qua multa passim gnomologi. Raderus. Tencteri apud Tacit. H. 4, 64, 6. *Quomodo lucem diemque omnibus hominibus, ita omnes terras fortibus viris natura aperuit.* Elegantissime Heldenbuch stropa XXXI. *Ich wens das byder mans erbe in allen landen lit.*

6, 4, 14. *NEC DVBITAVIT*) Miror Sabellicum Enn. 4, 5. cum Nabarzani literas verbis Curtianis recitasset, contra manifestam auctoris mentem subjicere: *Adhuc nihil Macedo respondit.* cum Curtii verba eundem plane sensum habeant, quem illa Virgil. Æn. 3, 610.

Ipse pater dextram Anchises, haud multa moratus,

Dat iuueni atque animum praesenti pignore firmat.

QVO PERSÆ MODO) Sic Cornel. Nepos in Datame 10, 1. Scilicet ut dextram rex daret, aut praesenti; aut per internuncium. Vide Brisson. lib. 1. p. 107. Qui ibi citatus ex Diodoro locus, non est in lib. 18. ut ex Brisson. Popma & Raderus edidit, sed in cap. 34. lib. 16. Praeter auctores quorum Brissonius meminit, huc pertinent excerpta ex Ctesia Persicis cap. 8. *Illos & mutuo & cum Amorge dexterat in amicitia testimonium iungere voluit.* Xenophon lib. 1. *ἀναβάσ.* adeoque aextram ipsi & dedi, & accepit: Cyrus de Oronte loquitur & in hist. Graec. lib. 4. paulo post pr. *datis* (Spirithridati nimirum) *accepitque dextris, Coxy dimissus fuit.* Pol. b. 5, 54. de Antiocho Magno: *rebellem exercitum acrius verbis increpitum in fidem data dextra recipit.* dextram Pharnabazo porrigente, suam vicissim ei porrigit Agesilaus. Idem & aliis gentibus observatum. Anchisa suo tribuit Virg. Æn. 3, 610. loco praecedenti nota recitato. Item Æneae 3, 412.

... aut dextra iungere dextram Non datur.

& 3. 83. *Longinus hospitio dextras* - - - Admetus ita fidem Themistocli dedit. Corn. Nepos Themist. 8, 4. In Appiani Punicis Lentulus, pacem cum Carthaginensibus dissuadens: *At fides firma est, ac dextera.* Chalcocondylas lib. 3. de Temire. *Dubitabas autem quo pacto eum mori cogeres, qui olim regi, privato adhuc, dextram societatis dedisset, ne pactis contravenire videretur.* Hist. Miscella 22, 10. de Hizid. *obtinuit Damascum & dextras accepit ut principaretur.* S. Paulus ad Galat. 2, 9. *dextras dederunt mihi & Barnaba societatis, de Petro & Iacobo Apostolis agit.* Liu. 30, 12, 11. de Sophonisba & Masaniissa: *quum modo dextram amplectens, in id, ne cui Romano traderetur, fidem exposceret, & mox: data dextera in id quod petebatur obliganda fidei.* Idem 30, 13, 5. de Scipione & Syphace: *recordatio hospitii dextraque data, & fidei publice ac privato iuncti.* Probus Themistocle: *inde non prius egressus est, quam rex (Molosus) eum data dextera in fidem reciperet.* Cicero ad Casarem pro Deiotaro cap. 3. *Per dexteram te istam rogo, quam regi Deiotaro hospes hospitii porrexisti: istam, inquam, dexteram, non tam (hoc tam omittendum putem) in bellis, & in praeliis, quam in promissis, & fide firmiorem.* Idem in Verrem 5, 40. *Vbi fides? vbi execrationes? vbi dextra, complexusque?* Idem Philipp. 11, 2. *dextra, quae fidei testes esse solebant, perfusa sunt & scelere violata.* Id. ad Attic. epist. 7, 1. *Vbi illa sunt densae dexterae.* Euseb. de vita Constantini 2, 15. *Φιλίππος ἄνδρῶν ἀρετῶν δεξιῶν.* Hesychius in Δεξιῶν, συνδραμα. *Dextra dicitur, coniunctio manuum dextrarum in fœderibus, in signum, firma fore quae conueniunt.* Apud Homer. Il. 6. vers. Achilles:

*Sic fatus Priami dextram, ne forte timeret
Prenit, & hoc dubiam firmavit pignore mentem.*

Vbi notat Eustathius, non in vola manus, sed in iunctura, fuisse fidei sedem, Plinius 11, 45. *indistincte: dextra in fide porrigitur.* Apud nos perulgatam, manus data (Mit Handtrem) aliquid promittere.

QUADRATO AGMINE) Liuus 35, 3, 2. *inde quadrato agmine ad Pisas duxit.* Contra Ibid. 35, 1, 4. *Superior aliis: nam & acie frequenti armatis aduersus longum & impediunt turba pecorum agmen, & recentii militie aduersus fessos longo itinere concurrerat.* Quae addenda notatis supra ad 5, 1, 19.

6, 4, 16. *LYNAE*) Strabo lib. 11. *An de hoc situ locutus? Sequitur Hyrcania, exinde mare altum iam fit, donec Medicos & Armenios attingat montes. Horum montium radices in lunae formam curuantur, quae ad mare desinentes, inimum maris sinum efficiunt.* Raderus. Sic & Plin. 6, 13, 8. *vbi cepit in latitudinem panai, lunatis obliquatur eornibus.*

6, 4, 17. *MOSYNI*) Sic potius quam *Mossini* scribendum, certum est, quantum quidem ad priorem syllabam attinet, ex Tibullo 4, 1, 147.

Quaque Hebrus, Tanaisque Getas rigat atque Mosynos.

A Graecis fere *Mosynae* dicti sunt, quod in turrib. habitarent, quae gentili lingua *Mosyni* dicerentur. De iis latissime simul, optimeque tradit Reineccius in regno Sarmatico: qui hoc loco sit instar omnium.

6, 4, 18. *PISCES*) Valde hic turbant libri: planum est fuisse, *serpentes alii, & pisces longe diuersi ab aliis coloris.*

QUIDAM CASPIUM) Haec verba omittuntur in quibusdam edit: quae res mouit Scbifium, ut reliqua quoque delenda opinaretur. praesertim cum crederet Caspium & Hyrcanum mare non pro vno eodemque vsurpare auctorem, infra 7, 3, 21. vbi certe manifestam antithesin instituit inter Caspium & Hyrcanum. Sed possit dici, eum ex diuersis auctoribus ea hausisse, & cum alii Caspio, alii Hyrcano maricandem rem adscriberent, etiam re, ut nomine, separatos istos sinus, cum ista scribe-

ret credidisse, præsentis loci immemorem, sic supra etiam nobis in Mardos duplicem Alexandri expeditionem ex vna fecerat. Vel potius cum Mela 3, 5. dicemus, Caspium mare interdum generaliter sumi, vti & Caspius sinus proprie ita dicitur, & Hyrcanus, & vero Scythicus eo nomine comprehendatur: interdum primum horum sinuum proprie & totius nomine Caspium appellari. Et hoc verum est. Vtunque autem ea se habeant, illud utique constat idem mare ab aliis Caspium vocatum, ab aliis Hyrcanum. Ita multis ante Alexandri expeditionem annis scripserunt, in quatuor sinibus, qui ex Oceano subeunt continentem hunc maxime ad Boream vergere. Hyrcanum pelagus & Caspium pariter nuncupant. Plut. Alex. cap. 78. Sic Arrian. 7, 3, 25. Cupiebat enim viam illud mare, quod Caspium simul & Hyrcanum appellatur (sic enim vertendum fuerat) cui mari committatur cognoscere: utrum ponto Euxino, utrum ab orientali mari Indos versus circumdatus Oceanus in sinum Hyrcanum refundatur (quemadmodum etiam Persicum, rubrum mare alij vocant, sinum Oceani esse compererat) Neque enim adhuc inuenta erant Caspij maris initia. Corrigenus leuiter idem Atr. 5, 4, 6. Indicum sinum cum Persico confluere, Hyrcaniam cum Persico sinu coniungi. lege, τὸ Ἰνδικόν τε καὶ Ἰνδικόν: Hyrcaniam (nempe Sinum) cum Indico. Adde Strabon. lib. 11. Qui Hyrcanum mare pro Pontico accipiunt, non mihi magis, quam Rad. 10 ad 3, 1, 12. & Scabio persuadent. Cum aliis etiam facit Dionys. veriu 49. Caspio profundum fluentem intronitit mari: Quod etiam Hyrcanum alij nuncupant. Plin. 6, 13, 5. mare id pluribus nominibus accolarum appellatum: celeberrimis duobus, Caspio & Hyrcano. Diodor. 17, 75. Hyrcaniam ingressus, oppida illius cuncta vsque ad mare Caspium, quod & Hyrcanum appellatam, subegit. Zonaras in Alex. barbari quidam circa pelagus Hyrcanum, quod & Caspium dicitur. Sic & hodie multis nominibus vocari, ab accolis gentibus inditis, apud Ortelium, & in Atlante Mercatoris leges.

MÆOTIM) Hanc credo fuisse rationem, propter quam nonnulli Caspium mare cum Pontico confuderint, quod viderent Curtium illi tribuere Mæotidis influxum, quem constat ad Ponticum spectare: deinde etiam dulcius ceteris facere, quod itidem Ponto conuenit. Sed enim id ex aliorum opinione se scribere testatur Curtius. Eos autem Macedonas fuisse, cum Alexandro militantes, prodit Strabo lib. 2. qui multa finxerint, quo latius orbem domuisse viderentur; Iaxarti Tanais nomen, Caucaji Parapaniso indiderint. Idem & Plutarchus arguit, in Alex. cap. 78. descendit in Hyrcaniam. Sinum illic maris Ponto (ut apparebat) inuenit non minorem, sed cetero mari dulciorem. Perum certi nihil habuit de eo dicere. Omnino coniecit Mæotin lacum illic stagnare. Aquis non præterit physicas veritas &c. De argumento autem, quo illi apud Curtium contendunt Mæotin illabi Caspio mari, dulcedine nimirum aquarum, vide prolixè differentem Stuckium in Periplum Ponti Euxini ab Arriano scriptum, vbi de sapore Pontici maris.

6, 4, 19. *NON CASPIVM*) Ea dubitatio orta ex eo quod longinqua ea loca sint, & insuper feris gentibus, cum quibus nullum fere nostro orbi commercium est, habitata. Quæ eadem causa confudit veram de portis etiam Caspiis narrationem, quæ quoniam & ipsæ ad res Alexandri pertinent, hoc loco non incommode tractari potest. Nam, vt Æn. Siluius cap. 33. de Asia fatetur, de portis Caspiis multa memoria est. Nemo tamen satis explicat, vbi terrarum existant. Et sane fallitur Rad. 10, quod in prolegom. cap. 8. dum perpetuam vallem, cuius hoc in Curtii capite ter recurrit mentio, pro Caspiis pyllis accipit. Primo igitur in Ptolæmæi tabulis inter Mediam & Parthicam collocantur. Ibidem ponit eas & Strabo lib. 11. & Arrian. 3, 4, 16. vbi Darium in fuga sua, & Alexandrum in persequendo per eas Parthienem ingressos narrat, cui conscriunt Diognetus & Beton itinerum Alex. mensores apud Plin. 6, 17. circa fin. & Erathostenes apud Strab. lib. 11. Item Plinius 6, 14. qui sic describit: Cau-
sa por-

sa portarum nominis eadem que supra (scilicet Caucalearum 6, II.) interruptis angustis transitu iugis, ita ut viæ singula meent plausfra, longitudine VIII. M. pass. toto opere manu facto. Dextera lauaque ambustis similes impendent scopuli, sive tractu per XXXV. III. M. pass. Angustias impedit corrivatus salis (Vide eundem 31, 7.) & cautibus liquor, atque ea dena emissus. Præterea serpentium multitudo, nisi hyeme, transitum non sinit. Plinium, ut solet, sequitur Solin. cap. 47. Duris apud Strabon. lib. 1. Rhagades Mediæ sic dictas ait, quod terram omnibus rupia fuerit terra apud Caspias portas. De iis Dionysius versu 1034. vsque ad portas Caspias, que sunt profundis sub rupibus claustra terre Asiæ: qua via Extensa est & in Boream & in Austrum euntibus, illa quidem ad Hyrcanos, hæc vero ad montes Persicæ terre. Vbi Eustath. Adco autem angustus est iste locus, ut & portæ ibidem opponantur, ad prohibendum borealium ad obiectas gentes transitum. Hi ergo omnes Caspias portas eo quem diximus loco, inter Mediam atque Parthiam constituunt. ubi cum nulli habitent Caspii, causam nominis non reperio. nisi forte cum Siliio dicas ideo sic vocatas videri, quod per eas nonnullis gentibus transitus sit ad mare Caspium. Quod ipsum etsi veteribus scriptoribus traditum sciam, tamen quomodo accipiam, non dispicio. Babylonis enim & Persis, nam ii nominantur, via alia longe propior & commodior eo est, nisi tabulæ Geographicæ fallunt. Cum autem longe hinc Caspii montes absint, quo loco mare istud maxime ad Occidentem vergit, ibi quoque alias angustias Caspiarum portarum nomine indigitatas reperio. De quibus libenter acceperim, quod Eustathium ad Dionys. periegesin adnotasse memoravi. Is enim locus ad prohibendum septentrionalium gentium transitum idoneus est, eoque portis oclusus ab Alexandro traditur. At in prioribus Caspiis pylis, quæ nec ad Septentriones vergunt, si idem tentasset, etiam insanire videretur, qui Parthos Medosque, utrosque ipsius in imperio sitos, inexpugnabili munitione secluderet. Quæ ratio, coniuncta aliis, efficit, ut non dubitem, omnes eos qui Alexandri claustra in Caspiis pylis nominant, de eo loco accipiendos esse. Nec minus Ammianum 23, 18. de regno Persico: Ab Arctoo cardine, adusque Caspias portas. Cadusis conterminat, & Scytharum gentibus multis, & Arimassis &c. quod falsum est si de aliis portis, quam his, intelligis. Quod igitur iis claustris ab Imperio Persico semouerentur homines immani barbarie efferi, fabula orta est Alexandrum ibi reclusisse Gog & Magog, vel, ut alii, Iapeti de gente nepotes, vel denique Iudæos de decem tribubus, olim in Mediam & finitimas regiones abductis: quam ex pseudo-Methodio, Iosepho Gorionis Fil. & Petro Comestore refert, & refutat Raderus cap. 8. prolusionum. Quibus similia Theodor. à Niem de Schismate 2, 30. etiam Augustinum citans. quem ego longe diuersum de Gog & Magog sentire, in opere de ciu. DEI 20, 11. reperio. Videatur & Orosius, qui ab Ocho reclusos ibi Iudæos scribit, ex Euseb. num. MDCLVIII. Vide & notas in Itiner. Beniamini, quas edidit l'Empereur, ad pag. 96. Sed illa, licet fabulis perfusa sint, tamen ex vero situm locorum designant, & castellum ab Alexandro ibi potissimum exædificatum fuisse, ratio & auctores probant. Quapropter & Bonfinius rer. Vngar. 2, 8. p. his ad stipulari fortasse non absurdum putauit. Vincentium tamen Beluacensem immerito culpatur Raderus, nam ille cap. 89. lib. 30. aperte fabulam illam respuit. Fratres nostri, inquit, s. ordinis predicatorum in Georgia ciuitate Triphelis (lego Georgiæ ciu. Tiphlis) que prope montes Caspios est, per septem annos commorati sunt, diligenter à Georgianis & à Persis, & etiam à Iudæis de inclusione illa inquisierunt, & dicunt omnes etiam ipsi Iudæi quod nihil penitus inde sciunt, nec inquam istud in suis historiis inuenerunt. Hoc autem scriptum habent tantummodo quod Alexander ille quosdam homines immundos & horribiles prope montes Caspios habitantes, qui alios homines & etiam se inuicem comedebant, intra montes illos habitare coegit, & etiam ibi portas extrui fecit, que videlicet adhuc portæ Alex-

andri uicta sunt. Vnamque illarum Tartari confregerunt. Intelligit ciuitatem fortem de qua paulo ante locutus, Drubaldi eam vocauit, pro Derbenthi. Emporium Derbentium vocat ex Iouio Surius in Comment. ad Ann. MD. De qua audiamus Schickardum, in prooemio Tarich regum Persicorum, vbi videmus eam traditionem etiam ad Muhammedem impostorem peruenisse. refert enim Alexandrum homines offendisse montanos, & ignoti sermonis quibus bellum inferre cogitavit; sed à Deo prohibuitum fuisse, ne quicquam illis noceret. ideo saltem eos à suarum regionum termino seclusisse, ferramentis inter vicina saxa, velut obicibus interiectis, & cupro interfuso munitis, quod claustrum isti transmontani perfringere nulla vi queant. Vbi subiungit Schickardus: Nil dubito quin Caspias pylas, iuxta mare Hyrcanum sitas, intelligat, que vulgo Derbenthi, id est angustia, & à Turcis Demir-capi, hoc est ferrea porta nominantur: quam Geographorum aliqui prae Amiralii nuncupant, post eas Alexander Indacos reclusisse creditur; quamvis id neget Fr. Vincentius Belluacensis, in spec. hist. l. 30. c. 89. Est is vnus [vnus ex tribus] à Tataria transitus in Persiam, vt annotauit Heytho c. 47. locus ipsa natura munitissimus, & vere mirabilis, qualem orbe toto alium non credo reperiri, quem pulchre descripsit il magnifico meller Iosaphat Barbaro, Reip. Venetae legatus ad Persas, in suo Viaggio, fol. mili 50. Profecturo ex Persia (sic enim reddimus Italica à Schickardo velata) Turcia, Syria, & superioribus regionibus in Scythiam, vna istius loci porta intrandum, & per aliam itidem exeundum est. Quae res ignaro loci mira, & pene impossibilis videatur. Hoc autem eo accidit, quod à mari de Bachu (sic enim Caspium hodie vocant) ad mare magnum via recta, puta si per aërem transiri possit, quingenta computantur millia, omni quod interiacet spatio, montibus atque vallibus confito. Et post pauca: Vbi occurrit mons quidam altissimus, ita vt adscensus eius descensusque bidui iter efficiat, item fol. 51. b. Vnum de Derbentho dico, quod mirum videtur: ab vna portarum istarum sub ipsos vsque muros euntibus, vnae pomaque omnis generis, & praesertim amygdali reperiuntur. Ab altera vero nihil pomorum neque arborum cernas, praeter cotonea syluestria: eaque loci facies ab isto latere per decem, vel quindecim, vsque ad viginti millia continuatur. Atque post hunc P. Iouius hist. l. 14. fin. Abrupta Caspii montis rupes, vsque adeo ad mare coarctant iter, vt exesi fluctibus, deoratique in profundum eius litoris margines, vix duorum stadiorum aditum transeuntibus relinquunt. Ea enim forma Derbentium in edita montium crepidine situm est, vt duobus ex quadrato lapide muris, ad mare deductis, inferiora aedificia, & nauigiorum stationem, tanquam duobus brachiis complectatur, non maiore quam trecentorum passuum intervallo. quod spacium singulis vtrinque ferreis portis, superstantibusque propugnaculis, ita munitur, vt perpetuis custodiis, nisi clara luce & explorato littore viatores, nec admittantur, nec recepti intra portam, altera prius emittantur, quam portorium persoluant. Haec tenet Schickardus. Quantum ad portas ferreas, addendus locus Iosephi pag. 985. A. Hunc esse locum quem Caspiam viam appellat Tacitus, firmiter mihi persitadeo. Hiberi, ait 6, 33, 4. locorum potentes Caspia via Sarmatan in Armenios raptim effundunt. Deque eodem iterum loqui credo H. 1, 6, 4. numeri, quos idem Nero electos praenissosque ad claustra Caspiarum (scil. portarum) & bellum quod in Albanos parabat &c. cum Suetonio loquens in Nerone 19, 4. atque iis qui in Armenia cum Corbulone res gessere, vt constat ex Plinio 6, 13, 14. quamquam hic contendat non Caspias eas portas, sed Caucaseas dici debuisse. At praeter quod illis viris, qui in ipsis iis locis non oscitanter versati sunt, sed vt ipse fatetur, res ibi gessere, merito amplior fides debetur, etiam locorum situs contra Plinium testimonium perhibet. Nero enim Albanos petebat, quos haud obscurum est eo tempore omnia post Caspias pylas, atque adeo ipsas tenuisse: at inter has & Caucaseas portas tota Albania; vel si alio itinere tenderet, Iberia

Iberia interiacet, quomodo igitur penetrasset ad Caucasas pylas, nondum subactis potentissimis gentibus, cum quibus maxime bellatum ibat. Sane turbauit Plinium, quod sciret alias illas Caspias portas, quæ à plurimis veterum ita vocarentur, longe ab iis regionibus distare; Albaniam autem Caucaſo connecti nouerat. De Caucasæis igitur pylis interpretor τὰ καλῶντα κλειθρὰ Σκουρῶν in Appiani Mithridatico. Et sane ab eo demum tempore angustias montis Caspii, Caspias portas vocari cepisse, videre uideor. cum ii qui res ibi gererent, nomen aliud aptius non inuenirent, quam ut à Caspio monte Caspias dicerent, sicut ab Amano Amanicas. Nisi tamen & Clitarchus apud Strab. lib. 11. de iis sensisset: Thalesfrim inde uenisse scribens, quamquam enim longe distarent à Thermodonte tamen inde proficiscenti per has iter fuisse potuit. Magis tamen est, ut de aliis illis pylis ad Parthiam loquatur, quando per eas transire potuit. Alexandrum quærens, qui tum ibi sorte res gerebat. Per eas igitur & Sarmatæ apud Tacitum in Armeniam effusi sunt, quomodo diu postea Hunni, qui dicuntur Sabei, transientes Caspias portas (has ipsas nimirum) Armeniam & Cappadociam, Galatiam & Pontum depopulati sunt. Hist. Miscell. 15, 14. & 22, 33. Anno uicesimo tertio imperij Constantini (quarti) egressi sunt Turci à Caspiis portis, & occiderunt in Armenia multos. Vide Gregoram pag. 26. f. Has à Lazorum gente pro munitione Romana sub Iustiniano custoditas fuisse Iornandes de reb. Get. docet, ubi tradit ipsum Alexandrum eo loco portis constitutis, Pylas Caspias nominasse, ipse tamen etiam cum Caucaſo confundit. Porro ea munitione anno Christi 1583. in Turca potestatem peruenit, quod sic narrat Leunclau. in suppl. annal. Turc. Osman bassa nocte quadam cum paucis suorum uersus Temircapim, hoc est portam ferream, siue Derberatum, aufugit. Id suum est ad mare Caspium, quod ipsorum lingua Beher-culzum, siue Calozem denique dicitur. & mox: Osman uero bassa quem Temircapim uenisse, astute sibi Solenbalin Chanem, hoc est regulum siue principem Derbentii, amicum reddidit, natione Tatarum: cuius & filiam diuisi uxorem, que post instinctu mariti patrem ueneno sustulit. Sed & prius Turcarum in potestate fuit, nam eam gentem regnantem apud Francos Pipino, à Caspiis portis egressam, Otho Frising. apud Æneam Silium cap. 4. de Europa, & cap. 100. de Asia, scribit. quamquam Silius, Plinium, ut uidetur secutus, potius à Caucasæis mallet. Cum Othone prope consentit Soiter. lib. I. de B. Pannon. in pr. & Blondus in pr. libri de gestis Venetorum: Fueruntque ipsi Turci Scythæ: ex his, quas Alexandrum Macedonem inter Hyperboreos montes ferreis clausisse repagulis, cum alij tradunt scriptores, tum beatus Hieronymus affirmat. Nisi quod ex ea quæ Plinium decepit, ratione, uidetur potius Hyperboreos montes, quos recentiorum industria fabulosos deprehendit, quam Caspias portas nominare. Hieronymus Epitaphio Fabiola: paulo cautius: ab ultima Maotide inter glaciale Tanaim, & Massagetarum immanes populos, ubi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent. Quæ respiciens haud dubie Isidorus 9, 2. Ignosce qui primus in ultima Maotide inter glaciale Tanaim & Massagetarum immanes populos habitauerunt. Deinde perniciosus equi Caucaſi rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibente ruperunt. At claustra si qua iis in locis fuerunt Alexandri, opus est fuisse citra Caucaſum, siquidem credimus probatissimis scriptoribus, qui negant Alexandrum ad Caucaſum penetrasse. Fuerunt igitur sane in Caspii montis pylis. Idem iudicium est de istis Marini Sannuti in secret. fidel. eruc. 3, 13, 5. De duce Tartaro sub Octota, quam Haytho Hocotam uocat: peruenit ad magnam montem Caucaſum, ubi Alexandream (an Alexandriam) Alexander edificauit, quæ postea porta ferrea dicta est. Hac transitum prohibet de profunda Asia ad maiorem. De eadem Tartarorum expeditione loquitur, de qua Vincentius loco supra citato. At ibi uidemus portas istas ferreas non ad Caucaſum montem, sed in Caspio fuisse. Ex dictis apparet large errare Marium Nigrum Geogr. lib. 5. Heraclea ciuitas Græca Asia à Parthis

Parthis vocata, Rhages prius, quoniam ibi terra motu fracta sit tellus, quo & vrbes plurima, & vici duo millia, ut scribit Posidonius (apud Strabon. lib. 1.) subuersi sunt. Flumina quoque cursus mutauerunt. Cui ruptura Alexander Macedo portas apposuit, interioribus gentibus iter intercludens. Non enim ad alium locum decantatae istae portae spectant, quam ad Derbentum. Quo traho & ista ex Procop. lib. 1. de bello Persico: Ascendenti quoque Iberorum montes scinita quaedam in angustia multa stadiis supra quinquaginta producit, ea siquidem via in abrupto quodam ac penitus inuio desinit loco: exiis autem nusquam apparet, praeterquam porta quadam à natura inuenta, quae Caspia antiquitus dicitur &c. Quod Alexander Macedo animaduertens, muniminis ac breuitatis gratia dicitur eas aedificasse, praesidio ibidem relicto, quod postea quum alii plures, tum Aribaxutes habuere, is genere Humus &c. Nam etiam infra eodem libro Cabadem dicentem facit se tenere easdem portas Caspiae ad prohibendum incursum Massagetarum, hoc est iuxta Albanorum, siue ut postea vocati sunt Alanorum gentem, quam cum tractum late incoluisse, ex Marcellino 31, 5. & 6. constat. immo eisdem & Alanos & Massagetas fuisse vocatos, idem, ni fallor, Marcellinus; certe ex Dione Xiphilinus in Adriano, Zonaras tom. 2. & Gregoras 6, 17. tradunt. Oportet igitur portas istas medias fuisse Persicum inter imperium & Alanos, de quib. etiam Beniamini Itinerarium: *Alanis regio montibus cingitur, nec ullum exitum habet praeter portas ferreas, quas Alexander fixit.* Hodie Georgianos cum tractum habitare constat inter auctores. His igitur tribuit claustra Alexandri M. Paulus Venetus in Chorographia Tartariae 1, 14. Et specialius adhuc regno Abcae (ut in versione Germanica legitur, quae sola nunc ad manus est) hoc est parti Georgiae Haytho cap. 5. & 47. Quamquam ibi difficultatem mouet, quod videtur confundere aditus ex Sarmatia & Hiberia in Asiam maiorem. Scribit enim tres eos esse, primum à Turquestania per Persiam: alterum vocari Ledorbent (forte fuit *Loderbent*, vbi nomen Derbenthi agnoscis, cum articulo Italico, quia lingua primitus iste liber conscriptus fuit.) propter mare, vbi Alexander aedificauit urbem Portas ferreas, ut legatur in historiis regni Cumaniae; tertium transire per mare magnum & regnum Abcae. Et mox subiicit, per Derbentum potuisse transiri per hyemem, nisi Abcae fossis & munitionibus iter praestruisset. Ut ita rursus videatur confundere duo ista claustra, quae modo distinxerat. In quibus non simplex est difficultas, nec auxilio sunt recentiorum tabulae, quando limites regnorum ab Haythone longe aliter constituuntur, quam illae representent. Totum autem illud Cumaniae regnum, quod cap. 5. describit Haytho, nec ibi, nec apud Venetum reperio: Sanutus autem collocauit iuxta Tanaim. Sed Haytho dicit quosdam populos regno Cumaniae subiectos vsque ad Caucasum pertinere. Vnde videatur illud regnum circa eum montem esse collocandum, & fortasse appellationem habuisse à Cumania castello de quo Plin. 6, 11. *Porte Caucasiae, magno errore à multis Caspiae dicte, ingens natura opus montibus interruptis repente, vbi fores obdita ferratis trabibus, subter medias antrae Dyriodori fluenta, citraque in rupe castello, quod vocatur Cumania, communito, ad arcendas transitus gentes innumeratas.* Atque ita haec tertiae essent angustiae, quae Caspiarum portarum nomine innotuerunt. Sed vereor ne erret Plinius, & ii quos erroris arguit, non de eo loco, quem ipse deseribit, sed de Caspii montis angustis sentiant, de qua controuersia supra dictum est. Sunt igitur Caucasiae pylae, quae si Plinio credimus, ab aliquibus appellatae sunt Caspiae. Sunt & eae quas inter Mediam & Parthienem sitas Geographi sic vocarunt: sunt denique in ipso monte Caspio, loco qui *Dorbent* nunc dicitur, quo vocabulo Turcis angustiae signantur. Sic ad superandum Haemum in Thraciam & Macedoniam eunibus, vnus aditus à Traiano plerisque putatur factus, vbi adhuc quadrato lapide porta maxima spectatur. Et mox: locum hinc Turci *camites nostri nominabant Caspi Derbent*,

Comment. in Curtium. lib. 6. c. 4. n. 20. 22. 24. 25. & c. 5. n. 2. 3.

Derbent, hoc est portam faucium vel angustiarum. Ait Leunclau. in Pandect. Turc. Eclogie MSA, ex hodieporico Constantinopolitano Stephani Gerlachii Theologi: *Der Persica porta, bent ligamen, quasi porta ligata ac serata.* Essent plura quæ de tam illustri loco dicerem, nisi nimis arctis cohiberet terminis, quos tamen sentio me non mediocriter nunc excessisse. Sed perruptis his angustis, redeamus in viam.

EX INDIA) Hoc putabat & Arrian. 5, 4, 6. quamquam 7, 3, 25. dubie sentiens. Varias veterum ea de re sententias necessario omitimus. & iam relatæ sunt aliquæ supra ad 6, 4, 18. Antiquissimam autem Herodoti 1, 203. *Hoc mare per sese est, nec cum vilo alio commiscetur: recentiores approbant; Paulus Venetus 1, 14. Haythou cap. 5. & ex iis Sanutus & Mercator.*

AD CVLTIORA) Sic 7, 3, 17. apud Liu. 28, 11. in loca culta bene habent MSS. vulgo, in loca tuta. Sic igitur etiam hic malui, quam ad vltiora.

QVERCVS) Idem Diodor. 17, 75. forte eo respexit Virg. Ecl. 4, 30. *Et dura quercus sudabunt rosida mella.*

In Lydia copiosum mel ex arboribus colligi scribit Auctor Mirabil. Auscultat. cap. XVIII.

EXEMPLE FVIT) Vide Gruter. in Liu. 42, 8. & discurs. in Tacit. 19, 18. &c.

MENAPIM) Arrianus 3, 4, 26. *Post hæc Ammynapem Parthum, qui sibi vna cum Maræo (scribe Μαζακ & Marace) Egyptum tradiderat, Parthorum & Hyrcanorum satrapem constituit.* Ammynapes Arriano, qui Menapis Curtio, adiectione literæ A. quæ in eiusmodi nominibus est frequentissima. Sic *Axerxes* & *Amissiris* alibi vocantur; qui frequentius *Xerxes* & *Fisher*, quod me docuit Scaliger in Eusebium. Apud Stephanum in *Αναξίνοιο Μαζακίον* pro *Amazæo*. apud Strab. & Plin. 6, 13, 6. *Amardi* & *Mardi*. apud Plin. 6, 7. *Riphai*, *Arimphai*. Sic *Derceto* aliis *Atergatis* est. Vt propemodum suspicer illud A. vbi præter rationem additum est, nihil aliud esse quam articulum, qui Hebræis fere est ׀, & in illas quoque gentes peruenisse videtur, si non eadem scriptura, certe vicino sono. Huius corruptionis exemplum tetigimus in voce *Derbent*, quæ apud Haythonem, utpote Italice conceptum, est lo *Derbent*, & deinde etiam in versionibus in vnam vocem coaluit *Loderbent*. Eiusmodi vitia in Cedreno, & aliis eiusdem commatis Græcis scriptoribus non pauca corrigat Leunclau. in Pandect. Turcic. quæ res opinionem meam haud mediocriter firmat. Contra accidit, vt qui in vno aut altero eiusmodi vocabulo falsi fuerunt, si moneantur id eo accidisse, quod articulum voci iunxerint, deinceps omnia eiusdem soni vocabula suspecta habent, & interdum etiam radicales literas detrahunt. quod accidisse credo in iis, quibus A. quod habebant, violenter ademptum est.

HOSPES PHILIPPI) Historiam pete ex Diodoro 16, 53. **FIDES VINCEBAT**) Hoc est, præpollebat apud Alexandrum, vt ob hospitii memoriam eum amaret; & magis etiam propter fidem in regem suum. Eo magis, quod etiam apud Græcos id vsu receptum esset. Vnde Agesilaus ad Pharnabazum, referente Xenoph. lib. 4. *Εὐκρίν. Non ignorare te arbitror etiam Græcis in vrribus hospitiorum necessitudines inter homines contrahi. Nihilominus vbi bellum inter vrbes ipsas geritur ceptum est, vna cum patria quilibet hospitibus bellum facit. Quin etiam si res ita ferat, nonnunquam mutuo se hospites occidunt.* Causam reddit Badius apud Liuium 25, 18, 9. *publicis fœderibus rupis dirempta simul & priuata iura esse.* vbi itidem pugna hospitii cum hospite narratur.

SENECTVTE) Similis oratio Berzellai ad Dauidem Reg. 2, 19, 34. *Quæ sunt dies annorum vite meæ, vt ascendam cum rege in Ierusalem? &c.*

